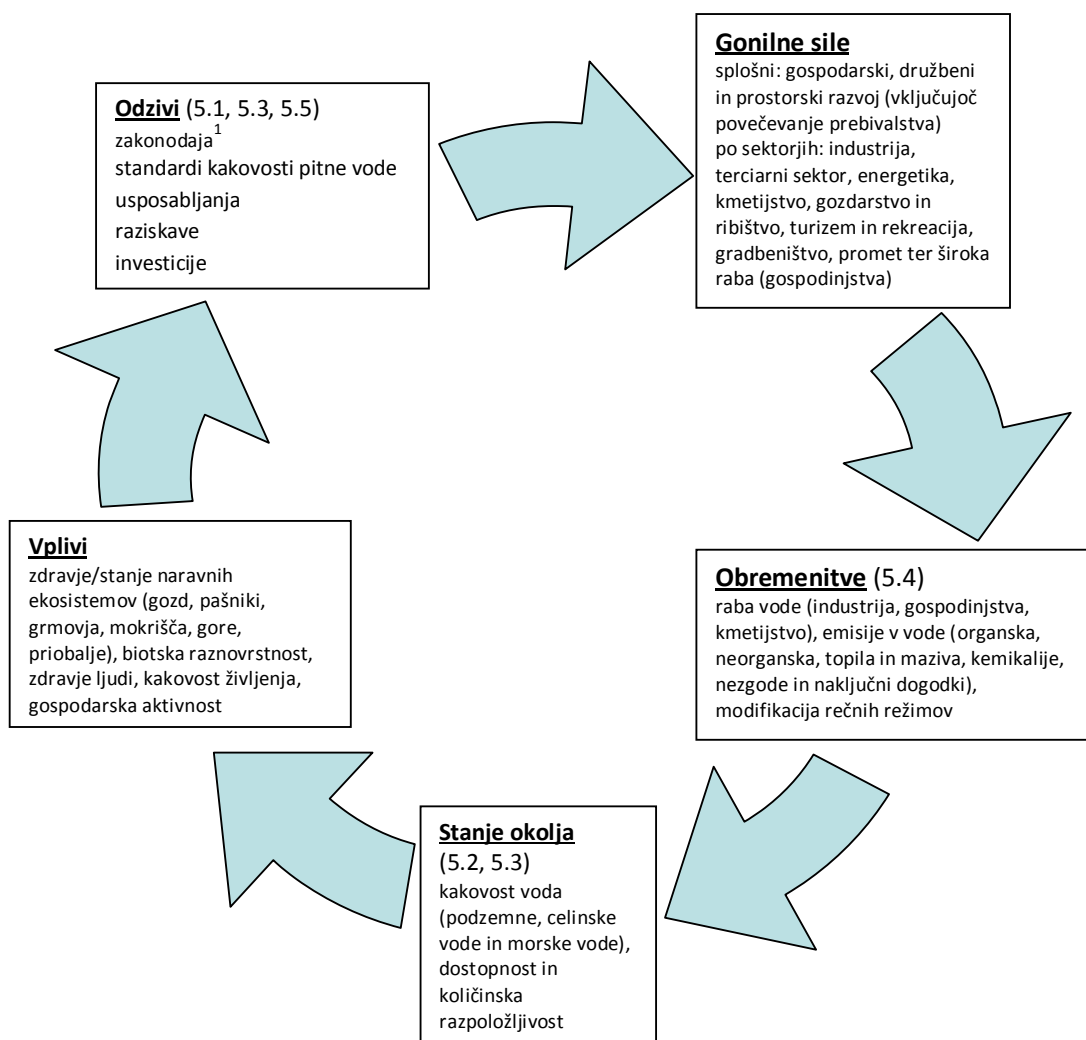

Področje 5: Voda kot strateški vir

UVOD

Slovenija se ponaša z bogatimi zalogami čiste pitne vode in s sorazmerno naravnim vodnim okoljem, še posebej, če se primerjamo z drugimi Evropskimi državami. Žal pa so prav te vode in vodna okolja vse bolj ogrožene. Zato ni presenetljivo, da je bila skrb za boljše stanje vodnega okolja prav iz teh razlogov opredeljena kot eno od štirih prednostnih področij Nacionalnega programa varstva okolja. Podobno kot v večini evropskih držav, Slovenija v skladu z Okvirno vodno direktivo uvaja celovito upravljanje z vodnimi viri. Prednostna naloga je odpravljanje škodljivih vplivov na vode, zagotavljanje vode primerne kakovosti za človeka in naravne ekosisteme ter ohranjanje biotske raznovrstnosti. Poleg tega to področje ureja še vrsta drugih zakonodajnih predpisov.

Model GOSVO

¹ Nacionalni program varstva okolja (NPVO), Zakon o vodah (ZV), Vodna direktiva – celovito načrtovanje upravljanja voda (WFD), Direktiva o podzemnih vodah, Direktiva o okoljskih standardih kakovosti na področju vodne politike, Nitratna direktiva – varstvo voda, Uredba o stanju površinskih voda, Pravilnik o monitoringu stanja površinskih voda, Metodologija za monitoring ekološkega stanja površinskih voda, Register dodeljenih vodnih pravic, Uredbe podeljenih koncesij, Uredba o vodnih povračilih, Uredbe o vodovarstvenih območjih različnih vodnih teles, Uredba o upravljanju kakovosti kopalnih voda, Pravilnik o podrobnejših kriterijih za ugotavljanje kopalnih voda, Okvirna direktiva o Strategiji morij, Konvencija o dostopu do informacij, udeležbi javnosti pri odločanju in dostopu do pravnega varstva v okoljskih zadevah - Aarhuska konvencija, Zakon o ratifikaciji Konvencije o dostopu do informacij, udeležbi javnosti pri odločanju in dostopu do pravnega varstva v okoljskih zadevah (MKDIOZ), Nacionalni operativni program odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode.

NABOR INDIKATORJEV

- 5.1 Obremenjevanje voda iz gospodinjstev
- 5.2 Doseganje dobrega stanja površinskih voda
- 5.3 Kakovost in dostopnost pitne vode
- 5.4 Raba vode v kmetijstvu
- 5.5 Participacija javnosti pri odločanju na področju voda

PROFILI INDIKATORJEV

Profil indikatorja	
Naziv indikatorja	5.1 Obremenjevanje voda iz gospodinjstev
Tip indikatorja	Odzivi
Cilj /zahteva NVO	Decentralizacija sistema čiščenja komunalnih vod, primerne za manjša naselja. Sekundarno čiščenje kot osnovni pogoj s postopno pripravo na terciarno čiščenje.
Cilj glede na vladni program, zakonodajo...	<p>Operativni program odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode je na področju varstva voda pred onesnaženjem eden od ključnih izvedbenih aktov za doseganje ciljev iz Nacionalnega programa varstva okolja. Nanaša se na varstvo površinskih in podzemnih voda pred vnosom dušika in fosforja zaradi odvajanja komunalne odpadne vode, na vodovarstvenih območjih in območjih kopalnih voda pa tudi pred onesnaženjem voda s fekalnimi bakterijami.</p> <p>Izvedbeni roki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 31. december 2005 za čiščenje in 31. december 2007 za 95% odvajanje v kanalizacijo za poselitveno območje, ki je obremenjeno z več kot 100.000 PE, • 31. december 2008 za čiščenje in 95% odvajanje v kanalizacijo za poselitveno območje na občutljivih območjih, ki je obremenjeno z več kot 10.000 PE, • 31. december 2010 za čiščenje in 31. december 2012 za 95% odvajanje v kanalizacijo za poselitveno območje, ki je obremenjeno z več kot 15.000 PE, • 31. december 2015 za čiščenje in 31. december 2017 za 95% odvajanje v kanalizacijo za poselitveno območje, ki je obremenjeno z več kot 2.000 PE, • 31. december 2015 za čiščenje in 31. december 2017 za 80% odvajanje v kanalizacijo za poselitveno območje, ki je obremenjeno med 50 in 2.000 PE ter gostoto obremenjenosti z več kot 20 PE/ha in več kot 10 PE/ha, če gre za naselje na občutljivem ali vodovarstvenem območju.
Obrazložitev izbora indikatorja	Indikator prikazuje količino odpadne vode in delež prebivalcev, katerih odpadne vode se prečiščujejo na čistilnih napravah, razvrščenih glede na stopnjo čiščenja po metodologiji iz Direktive o čiščenju komunalne odpadne vode. Metodologijo povzema tudi slovenska Uredba o emisiji snovi pri odvajanju odpadnih vod iz komunalnih čistilnih naprav. V grobem določa, da je primarno čiščenje mehansko oziroma kemično. Odstrani manjši del organskih obremenitev in del obremenitev z usedljivimi snovmi. Prikazani so tudi podatki o čiščenju komunalnih odpadnih voda v greznicah, ki ga lahko opredelimo kot primarno čiščenje. Sekundarno čiščenje je v splošnem biološko ter odstrani pretežni del obremenitev z organskimi snovmi in del (20 %–30 %) hranil. Terciarno čiščenje je tisto, ki poleg organskih obremenitev odstrani pretežni del obremenitev s hranili.
Metodologija:	
Merska enota /način podajanja	Delež (%) čiščenja glede na izvedbene roke, št. prebivalcev priključenih na kanalizacijsko omrežje, količine očiščene vode (m ³ /leto)
Referenčne vrednosti, če obstajajo	Stanje leta 2007

Pogostnost merjenja	Na dve leti
Znani viri podatkov	SURS, ARSO, MOP, Občinske javne komunalne družbe

Profil indikatorja	
Naziv indikatorja	5.2 Doseganje dobrega stanja površinskih voda
Tip indikatorja	Stanje okolja
Cilj /zahteva NVO	Realizacija dobrega ekološkega stanja slovenskih voda do 2015, kot to določa Vodna direktiva.
Cilj glede na vladni program, zakonodajo...	Do leta 2015 doseči dobro stanje vseh voda na območju Evropske unije, pri čemer je stanje površinskih voda opredeljeno s kemijskim in ekološkim stanjem površinskih voda (Direktiva 2000/60/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. oktobra 2000, ki določa okvir za delovanje Skupnosti na področju vodne politike (Direktiva 2000/60/ES)).
Obrazložitev izbora indikatorja	<p>Ekološko stanje površinskih voda se ugotavlja na podlagi bioloških, splošnih fizikalno-kemijskih in hidromorfoloških elementov ter posebnih onesnaževal. Vodna telesa površinskih voda se na podlagi vrednotenja bioloških in splošnih fizikalno-kemijskih elementov ekološkega stanja ter posebnih onesnaževal razvrsti v pet razredov: zelo dobro, dobro, zmerno, slabo ali zelo slabo ekološko stanje. Razvrstitev v zelo dobro ekološko stanje se preveri tudi glede na hidromorfološke elemente ekološkega stanja.</p> <p>Za vrednotenje splošnih fizikalno-kemijskih elementov ekološkega stanja se uporabljajo mejne vrednosti splošnih fizikalno-kemijskih parametrov, opredeljene v dokumentu Vrednotenje ekološkega stanja s splošnimi fizikalno-kemijskimi elementi, ki so določene glede na tipe površinskih voda za vrednotenje ekološkega stanja.</p> <p>Ekološko stanje površinskih voda vključuje tudi kemijske elemente, ki so relevantni na ravni posamezne države članice (t.i. nacionalno relevantne snovi). Seznam nacionalno relevantnih snovi ter okoljski standardi kakovosti zanje so bili določeni v okviru strokovnih podlag, pripravljenih do leta 2006.</p>
Metodologija:	
Merska enota /način podajanja	Ekološko stanje (zelo dobro – dobro – zmerno – zelo slabo – slabo)
Referenčne vrednosti, če obstajajo	2007
Pogostnost merjenja	enkrat na dve leti
Znani viri podatkov	ARSO, Evropska komisija

Profil indikatorja	
Naziv indikatorja	5.3 Kakovost in dostopnost pitne vode
Tip indikatorja	Stanje okolja/odzivi
Cilj /zahteva NVO	Dosledno varovanje virov pitne vode
Cilj glede na vladni program, zakonodajo...	Določen v Pravilniku o pitni vodi - Pitna voda je zdravstveno ustrezna, kadar: <ol style="list-style-type: none"> 1. ne vsebuje mikroorganizmov, parazitov in njihovih razvojnih oblik v številu, ki lahko predstavlja nevarnost za zdravje; 2. ne vsebuje snovi v koncentracijah, ki same ali skupaj z drugimi snovmi lahko predstavljajo nevarnost za zdravje ljudi; 3. je skladna z zahtevami za mejne vrednosti parametrov (skladnost), določenimi v delih A in B Priloge I Pravilnika o pitni vodi (Ur.l. RS, št. 19/04, 35/04, 26/06, 92/06, 25/09).
Obrazložitev izbora indikatorja	Pitna voda je voda v njenem prvotnem stanju ali po pripravi, namenjena pitju, kuhanju, pripravi hrane ali za druge gospodinjske namene, ne glede na njeno poreklo in na to, ali se dobavlja iz vodovodnega omrežja sistema za oskrbo s pitno vodo, cistern ali kot predpakirana voda ter vsa voda, ki se uporablja za proizvodnjo in promet živil. Dostopnost do varne pitne vode predstavlja število in odstotni delež prebivalcev Slovenije, ki se oskrbujejo s pitno vodo iz sistemov za oskrbo s pitno vodo, ki so bili vključeni v monitoring pitne vode.
Metodologija:	
Merska enota /način podajanja	Delež (%) prebivalcev priključenih na vodovod, stopnja nadzora, odstotek neustreznih vzorcev (presejajo zakonsko določene parametre onesnaženja)
Referenčne vrednosti, če obstajajo	2007
Pogostnost merjenja	enkrat na dve leti
Znani viri podatkov	ARSO, IVZ, ZZV

Profil indikatorja	
Naziv indikatorja	5.4 Raba vode v kmetijstvu
Tip indikatorja	Obremenitev
Cilj /zahteva NVO	Uporaba padavinske vode, ekosistemski pristop in prednostna uporaba ekoremediacij, zagotavljanje minimalnega ekološkega pretoka.
Obrazložitev izbora indikatorja	Uporaba vode v kmetijstvu je dober indikator za prikazovanje trendov tako v poljedelskem kot živinorejskem sektorju. Splošne statistike kažejo, da se v svetu kar 70 % vse vode porabi v kmetijstvu, tako za namene namakanja polj kot tudi napajanja živine in ostale predelovalne procese. V Sloveniji je ta odstotek bistveno nižji oz. je poraba vode za namakanje zelo majhna oz. neobstoječa. Glede na prihodnje izzive, ki jih prinašajo podnebne spremembe, bomo preverili, kakšni so načrti Slovenije pri uvajanju namakalnega poljedelstva, kakšen odstotek vode se v slovenskem kmetijstvu dejansko porabi v kmetijstvu in za kakšno vrsto vode gre.
Metodologija:	
Merska enota /način podajanja	Delež (%) rabe vode po sektorjih glede na referenčno leto, podeljene vodne pravice za odvzem podzemne ali površinske vode glede na referenčno leto
Referenčne vrednosti, če obstajajo	2007
Pogostnost merjenja	enkrat na dve leti
Znani viri podatkov	ARSO, MOP, MKGP, SURS

Profil indikatorja	
Naziv indikatorja	5.5 Participacija javnosti pri odločanju na področju voda
Tip indikatorja	Odziv
Cilj /zahteva NVO	Transparentnost, vključevanje javnosti v postopke odločanja kot to določa Aarhuška konvencija za okrepitev skupne odgovornosti do ravnanja z vodo kot strateškim virom.
Obrazložitev izbora indikatorja	Vprašanje o možnostih vplivanja javnosti na odločitve, ki zadevajo področje voda, je ključno za vzpostavitev bolj ozaveščenega in odgovornega obnašanja v prostoru. Odgovore na to vprašanje smo skušali dobiti s pomočjo analize stanja pravnih in dejanskih možnosti participacije javnosti pri teh vprašanjih. Za konstruktivno vključevanje javnosti v procese odločanja na področju voda so poleg odlične pravne podlage v novem Zakonu o vodah s Konferencami za vode ter s prostorskimi konferencami (Zakon o urejanju prostora) potrebni predvsem znanje in visoka stopnja ozaveščenosti javnosti ter dostopnost do ustreznih informacij.
Metodologija:	
Merska enota /način podajanja	Analize stanja pravnih in dejanskih možnosti participacije javnosti –trend glede na referenčno leto
Referenčne vrednosti, če obstajajo	2002
Pogostnost merjenja	enkratno
Znani viri podatkov	MOP